

PL

PL

PL



KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 30.6.2010
SEK(2010) 797 wersja ostateczna

DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI

STRESZCZENIE OCENY SKUTKÓW

Dokument uzupełniający

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE RADY

w sprawie ustaleń dotyczących tłumaczeń patentu Unii Europejskiej

{COM(2010) 350 wersja ostateczna}
{SEC(2010) 796}

STRESZCZENIE OCENY SKUTKÓW

Ocena skutków towarzyszy wnioskowi dotyczącemu rozporządzenia Rady w sprawie ustaleń dotyczących tłumaczeń patentu unijnego.

1. OPIS ZAGADNIENIA

Ochronę praw do wynalazków w UE można sobie zapewnić za pomocą patentów krajowych, udzielanych przez Europejski Urząd Patentowy lub przez krajowe urzędy patentowe. Nie istnieje żaden jednolity patent, który zapewniałby ochronę w całej UE. Prowadzi to do rozdrobnienia systemu patentowego.

Rozdrobnienie jest skutkiem złożonych procedur oraz wysokich kosztów walidacji patentów europejskich w poszczególnych państwach członkowskich, pochłaniającej w sumie do 40 % całkowitych kosztów uzyskania patentu w Europie. Przykładowo: koszt patentu europejskiego poddanego walidacji w 13 krajach jest ponad dziesięciokrotnie wyższy od analogicznych kosztów wymaganych w Stanach Zjednoczonych Ameryki lub w Japonii. Dlatego też posiadacze patentów korzystają zazwyczaj z ochrony ograniczonej do kilku państw członkowskich UE.

Wysokie koszty walidacji wynikają z krajowych wymogów składania tłumaczeń w językach urzędowych krajów, w których planowana jest ochrona:

- obowiązkowe koszty tłumaczenia przez wyspecjalizowanych tłumaczy patentów; cena tłumaczenia patentu (dokument przeciętnie dwudziestostronicowy) rzędu 85 EUR za stronę;
- pobierane przez rzeczników patentowych opłaty za usługi związane z tłumaczeniami, przykładowo: pośredniczenie między posiadaczem wynalazku a krajowymi urzędami patentowymi, koordynację i weryfikację tłumaczeń oraz zapewnianie zgodności z prawem krajowym; opłaty te wynoszą od 150 do 600 EUR za walidację;
- pobierane przez niektóre krajowe urzędy patentowe opłaty urzędowe za opublikowanie tłumaczeń, wynoszące od 25 do 400 EUR.

Przykłady typowych kosztów walidacji dwudziestostronicowego patentu europejskiego udzielonego w Niemczech:

- brak kosztów w przypadku Niemiec, Francji i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (- brak wymogu walidacji);
- ponad 4 500 EUR w sześciu spośród państw członkowskich UE;
- blisko 12 000 EUR w trzynastu pozostałych państwach członkowskich UE.

Wysokie koszty i złożona procedura walidacji powodują, że patenty europejskie są przeciętnie walidowane w nie więcej niż pięciu z państw członkowskich UE. W ciągu ostatnich 15 lat średnia liczba walidacji zmalała, natomiast liczba państw będących stronami Konwencji o patencie europejskim wzrosła z 17 do 37. Wskaźnik walidacji w trzech największych państwach członkowskich UE jest bardzo wysoki. W 2003 r. spośród wszystkich patentów udzielonych przez Europejski Urząd Patentowy 95 % uzyskało

walidację w Niemczech, 80 % we Francji, a 75 % w Zjednoczonym Królestwie. W innych państwach członkowskich walidacją nie objęto natomiast nawet 40 % patentów europejskich.

Niewielka liczba walidacji pociąga za sobą rozdrobnienie systemu ochrony patentowej w UE, co ma negatywny wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Poszczególne państwa członkowskie tworzą odrębne obszary stosowania praw patentowych, które zmniejszają wartość handlową opatentowanych wynalazków, stanowią przeszkodę dla działalności transgranicznej i przyczyniają się do niewykorzystania możliwości gospodarczych. Patent unijny zapewniałby natomiast ochronę na całym terytorium Unii Europejskiej.

W celu ograniczenia kosztów tłumaczenia przeprowadzono już pewne zmiany. W czternastu spośród państw sygnatariuszy Konwencji o patencie europejskim, które zgodziły się całkowicie lub częściowo odstąpić od wymogu tłumaczenia dokumentów patentowych, z dniem 1 maja 2008 r. weszły w życie postanowienia porozumienia londyńskiego. W czterech z państw członkowskich (tzn. w Niemczech, Francji, Luksemburgu i Zjednoczonym Królestwie) zniesiono całkowicie koszty walidacji. Z kolei w sześciu innych (Danii, Litwie, Łotwie, Niderlandach, Słowenii i Szwecji) wymagane są przekłady *zastrzeżeń* patentowych. Pozostałych siedemnaście państw członkowskich UE nie będących sygnatariuszami porozumienia londyńskiego wymaga tłumaczenia całości dokumentacji patentowej na własne języki urzędowe. Pomimo ograniczenia kosztów na mocy postanowień porozumienia londyńskiego, odmienne praktyki walidacji nie pozostają bez wpływu na nasilanie się wybiórczości działania posiadaczy patentów. Stan ten rodzi następujące niepożądane skutki dla funkcjonowania rynku wewnętrznego:

- skupienie ochrony patentowej na obszarze kilku państw członkowskich grozi doprowadzeniem do nadmiernej koncentracji inwestycji w badania i rozwój oraz ograniczony transfer technologii; osłabienie działalności patentowej w pozostałych państwach członkowskich, z towarzyszącym prawdopodobieństwem dalszych reperkusji w odniesieniu do działalności badawczo-rozwojowej i innowacji, wpływające negatywnie zwłaszcza na małe i średnie przedsiębiorstwa – wynikię w konsekwencji zwiększenie różnic strukturalnych w Unii wpłynęłoby na jej ogólną konkurencyjność;
- w odniesieniu do egzekwowania patentów, w przypadku towarów sprowadzanych do UE przez państwo członkowskie, w którym patent nie obowiązuje, posiadacz praw do patentu nie może wstrzymać obrót towarami podejrzanymi o naruszenie patentu na podstawie unijnego kodeksu celnego; towary takie mogą zatem wchodzić do obrotu na rynku wewnętrznym.

2. ZASADA POMOCNICZOŚCI

Stworzenie europejskich praw własności intelektualnej w celu zapewnienia ich jednolitej ochrony w całej UE i związanych z nimi systemów językowych umocowano w art. 118 TFUE. Jedynie UE jest upoważniona do działań zmierzających do stworzenia jednolitego patentu unijnego wraz ze stosownym systemem językowym.

3. CELE

W dniu 3 marca 2010 r. Komisja przyjęła strategię „Europa 2020” określającą trzy powiązane ze sobą i wzajemnie umacniające się priorytety, to jest inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu. Pierwszy z nich wymaga wzmocnienia wiedzy i

innowacji jako sił napędowych wzrostu gospodarczego. Najważniejszym czynnikiem jest tu poprawa warunków ramowych dla wprowadzania innowacji w przedsiębiorstwach, w tym ustanowienie jednolitego patentu unijnego i wyspecjalizowanego sądu patentowego. Poprzez zapewnienie jednolitej ochrony praw patentowych na rynku wewnętrznym patent unijny poprawi warunki inwestycji w badania i rozwój, w szczególności w regionach, w których poziom działalności innowacyjnej jest poniżej średniej. Powinno to ułatwić osiągnięcie docelowej wartości inwestycji w działalność badawczo-rozwojową na poziomie 3 % PKB zatwierdzonej w strategii „Europa 2020”.

Konsultacje z zainteresowanymi stronami, w szczególności szeroko zakrojone konsultacje na temat przyszłości polityki patentowej w Europie w 2006 r., wykazały, że ustanowienie patentu unijnego powinno stanowić wartość dodaną w stosunku do europejskich i krajowych systemów patentowych. Ochrona patentowa powinna być bardziej dostępna dla wszystkich europejskich przedsiębiorstw, w tym dla MŚP. Ustalenia dotyczące tłumaczeń muszą zatem być:

- (i) opłacalne (konkurencyjne z systemami patentowymi, jakie obowiązują na największych rynkach światowych),
- (ii) uproszczone (równoważące kosztowo potrzeby innowacyjnych przedsiębiorców w zakresie informacji technicznej),
- (iii) bezpieczne pod względem pewności prawnej (ukrócenie niepewności związanej ze skutkiem prawnym tłumaczeń).

4. WARIANTY POLITYCZNE I OCENA ICH WPŁYWU

4.1. Wprowadzenie

Wszystkie przeanalizowane warianty opierają się na następujących zasadach:

1) Scentralizowane składanie tłumaczeń i publikacja elektroniczna. W momencie udzielenia patentu wszelkie tłumaczenia powinny spływać centralnie do Europejskiego Urzędu Patentowego, który będzie odpowiedzialny za publikację elektroniczną patentu unijnego wraz z wszelkimi tłumaczeniami zastrzeżeń patentowych. Nawet samo powyższe rozwiązanie spowoduje znaczne ograniczenie kosztów i uproszczenie w porównaniu z obecną sytuacją.

2) Automatyczne tłumaczenia maszynowe. Programy automatycznego tłumaczenia maszynowego dokumentów patentowych będą uzupełnieniem tłumaczeń tradycyjnych, składanych z chwilą udzielenia patentu. Ułatwi to rozpowszechnianie informacji technicznych dla badaczy i nada patentowi unijnemu charakter wielojęzyczny. Automatyczne tłumaczenia maszynowe umożliwią dostęp do zgłoszeń patentowych dla użytkowników, gdy zostaną opublikowane przez Europejski Urząd Patentowy. Bezpłatne, automatyczne tłumaczenia maszynowe byłyby przeznaczone jedynie do celów informacyjnych i nie miałyby żadnych skutków prawnych.

3) Pełne tłumaczenie w przypadku sporu. W przypadku sporu dotyczącego patentu unijnego posiadacz patentu zapewni, na własny koszt i na wniosek domniemanego sprawcy naruszenia, pełne tłumaczenie na język urzędowy państwa członkowskiego, w którym miało

miejsce domniemane naruszenie lub w którym domniemany sprawca naruszenia ma siedzibę. Szacuje się, że mniej niż 1 % wszystkich patentów jest przedmiotem sporów patentowych.

4) Zwrot kosztów. Zgłoszenie w sprawie patentu unijnego można złożyć w każdym języku. Jeżeli język nie jest językiem urzędowym Europejskiego Urzędu Patentowego, tłumaczenie należy dostarczyć w terminie umożliwiającym rozpatrzenie zgłoszenia. W przypadku zgłaszającego mającego siedzibę lub prowadzącego swoją główną działalność w państwie członkowskim, które nie ma wspólnego języka urzędowego z Europejskim Urzędem Patentowym, koszty tłumaczenia pokrywa system.

W sprawozdaniu z oceny skutków analizuje się następujące warianty:

Scenariusz odniesienia – brak propozycji ustaleń dotyczących tłumaczeń w przypadku patentu unijnego.

Wariant 1 – wnioski o patent unijny rozpatrywane, a patenty udzielane i publikowane w języku angielskim.

Wariant 2 – wnioski o patent unijny rozpatrywane, a patenty udzielane i publikowane w jednym z trzech języków roboczych Europejskiego Urzędu Patentowego; zastrzeżenia patentowe tłumaczy się na dwa pozostałe języki robocze.

Wariant 3 – wnioski o patent unijny rozpatrywane, a patenty udzielane i publikowane w jednym z trzech języków roboczych Europejskiego Urzędu Patentowego; ponadto zastrzeżenia patentowe tłumaczy się na cztery najbardziej powszechnie używane języki UE.

Wariant 4 – wnioski o patent unijny rozpatrywane, a patenty udzielane i publikowane w jednym z trzech języków roboczych Europejskiego Urzędu Patentowego; zastrzeżenia patentowe tłumaczy się na wszystkie języki urzędowe UE.

Analiza wariantów strategicznych skupia się na najważniejszych skutkach gospodarczych ustaleń dotyczących tłumaczeń patentu unijnego. Uwzględniono użytkowników systemu patentowego ogółem (w tym: MSP) oraz wszystkich wynalazców, użytkowników informacji o patentach i dostawców specjalistycznych usług związanych z tłumaczeniami.

4.2. Scenariusz podstawowy

Gdyby nie przedłożony przez Komisję wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie ustaleń dotyczących tłumaczeń patentu unijnego, system językowy w dziedzinie patentów nigdy nie doszedłby do skutku. Byłoby to całkowitym zaprzeczeniem koncepcji zawartej w konkluzjach Rady z dnia 4 grudnia 2009 r. tudzież w strategii „Europa 2020”. W ramach tego wariantu nie byłoby możliwe rozwiązanie kwestii wysokich kosztów związanych z wymogami w zakresie tłumaczenia i walidacji w obecnym systemie ochrony praw patentowych w Europie. Spowodowałby on również utrzymanie rozdrobnionego systemu, który stoi na przeszkodzie prawidłowemu funkcjonowaniu rynku wewnętrznego.

Obniżenie kosztów tłumaczeń dałoby się osiągnąć w razie przystąpienia większej liczby państw członkowskich do porozumienia londyńskiego. Jednakże gdyby nawet wszystkie państwa członkowskie przystąpiły do porozumienia londyńskiego, kosztowny system językowy nie uległby zmianie, w związku z utrzymaniem w mocy wymogów tłumaczenia zastrzeżeń patentowych, jakie zawierają przepisy krajowe w dziedzinie patentu europejskiego.

4.3. Wariant 1

W wariantcie pierwszym język angielski miałby zastosowanie jako język postępowania w przypadku patentu unijnego, a żadne dodatkowe tłumaczenia nie byłyby odtąd konieczne. Skutki dla znacznej części użytkowników systemu patentowego w Europie byłyby pozytywne. Składający zgłoszenia w sprawie patentu europejskiego w języku angielskim nie musieliby już tłumaczyć zastrzeżeń patentowych na język francuski i niemiecki w momencie udzielenia patentu. Wariant ten miałby jednak negatywne skutki dla wielu użytkowników obecnie składających zgłoszenia w sprawie patentu europejskiego w języku francuskim i niemieckim. W języku francuskim lub niemieckim sporządza się około 48 % wszystkich zgłoszeń wpływających do Europejskiego Urzędu Patentowego pochodzących z Europy.

Wariant pierwszy spowodowałby zmianę istniejącego trójjęzycznego systemu stosowanego przez Europejski Urząd Patentowy w przypadku zgłoszeń w sprawie patentu unijnego. Cała pisemna i ustna wymiana informacji w Europejskim Urzędzie Patentowym w toku postępowania w sprawie udzielania patentów i w sprawie sprzeciwu odbywałaby się w języku angielskim. Przedsiębiorstwa obecnie składające zgłoszenia w sprawie patentów europejskich w języku francuskim lub niemieckim musiałyby wprowadzić znaczne zmiany w celu dalszego składania zgłoszeń w sprawie patentu unijnego. Poprzez wyeliminowanie elastyczności obecnego systemu, z którego korzysta wiele przedsiębiorstw w UE, wariant 1 mógłby wpłynąć na ogólną konkurencyjność europejskiego przemysłu; dotyczy to szczególnie małych i średnich przedsiębiorstw. Patent unijny mógłby wówczas nie przynieść spodziewanych korzyści z uwagi na możliwy znaczny spadek popularności wśród europejskich przedsiębiorstw, które nie posługują się obecnie językiem angielskim w komunikacji z Europejskim Urzędem Patentowym.

Wpływ na inne zainteresowane grupy, w tym użytkowników informacji o patentach i dostawców specjalistycznych usług związanych z tłumaczeniami, byłby negatywny. Na tym wariantcie skorzystałby jedynie tłumacze posługujący się językiem angielskim jako ojczystym, ponieważ wszystkie zgłoszenia i dokumenty związane z postępowaniem dotyczącym patentów unijnych byłyby sporządzane w języku angielskim.

4.4. Wariant 2

Wariant ten odpowiada obecnemu systemowi językowemu Konwencji o patencie europejskim, z postępowaniem prowadzonym w jednym z trzech języków roboczych. W momencie udzielania patentu unijnego posiadacz patentu przedstawiałby w Europejskim Urzędzie Patentowym przekłady zastrzeżeń na dwa pozostałe języki robocze. Tłumaczenia zastrzeżeń nie miałyby żadnego skutku prawnego.

Wpływ na użytkowników systemu patentowego byłby pozytywny. Wszystkie wymogi dotyczące tłumaczenia i walidacji po udzieleniu patentu zostałyby usunięte, co spowodowałoby obniżenie kosztów i uproszczenie. Przeciętny koszt tłumaczenia sięgałby 680 EUR za patent. Odpowiadałoby to minimalnym kosztom tłumaczenia zastrzeżeń składanych w momencie udzielania patentu europejskiego. W przeciwieństwie do wariantu 1, wariant 2 nie miałby żadnego wpływu na dotychczasowy system językowy Europejskiego Urzędu Patentowego.

Wariant ten przyniósłby korzyści większości grup, w tym wszystkim użytkownikom systemu patentowego wraz z MŚP, ogółowi wynalazców i użytkownikom informacji o patentach.

Usunięcie wymogów dotyczących tłumaczenia po udzieleniu patentu wpłynęłoby negatywnie jedynie na dostawców specjalistycznych usług związanych z tłumaczeniami.

4.5. Wariant 3

Do momentu udzielenia patentu unijnego wariant ten jest zgodny z obecnym systemem zgłoszeń w sprawie patentu europejskiego. W momencie udzielenia patentu zastrzeżenia byłyby tłumaczone na cztery inne najbardziej rozpowszechnione języki UE (np. dwa inne języki robocze Europejskiego Urzędu Patentowego i dwa inne najpopularniejsze języki UE, mianowicie włoski i hiszpański).

Wariant trzeci miałby pozytywne skutki dla użytkowników systemu patentowego w Europie, wprowadzając znaczne uproszczenia i ograniczenia kosztów. Przeciętny bezpośredni koszt tłumaczenia sięgałby 1 360 EUR za patent.

Wariant trzeci pociągałby za sobą wyższe koszty patentu dla zgłaszających, pozostawiając koszty w granicach przystępności dla użytkowników systemu patentowego i ogółu wynalazców. Dostępność zastrzeżeń w najpopularniejszych językach UE miałaby pozytywne skutki dla użytkowników informacji o patentach. Dostawcy usług specjalistycznych doświadczyliby negatywnych skutków, ale w mniejszym stopniu niż w przypadku wariantu drugiego.

4.6. Wariant 4

Wariant czwarty odpowiada wspólnej koncepcji politycznej z dnia 3 marca 2003 r. Patent unijny byłby rozpatrywany, publikowany i udzielany w jednym z trzech języków roboczych Europejskiego Urzędu Patentowego. W momencie udzielenia patentu jego posiadacz zapewniałby przekład zastrzeżeń na wszystkie wymagane języki urzędowe UE.

W wariantcie tym ustanowiony patent unijny cechowałyby wysokie koszty tłumaczenia, co stanowiłoby przeciwwagę dla korzyści wynikających z jednolitego tytułu prawnego w całej UE. Koszt tłumaczenia zastrzeżeń na pozostałe 20 języków urzędowych, zgodnie z wymogami wszystkich państw członkowskich UE, wynosiłby około 6 800 EUR za patent.

Zainteresowane strony jednogłośnie odrzuciły wspólną koncepcję polityczną z powodu niezadowolających ustaleń w zakresie tłumaczeń. W opinii użytkowników patentów, w szczególności MŚP, ten wariant patentu unijnego byłby zdecydowanie zbyt kosztowny. Zgłoszeniu wniosku patentowego towarzyszyłaby konieczność dostarczenia i skoordynowania wielu tłumaczeń w ograniczonym czasie. Ponadto konieczne byłoby podejmowanie decyzji wpływających na jednolity charakter patentu unijnego, na przykład w przypadku niezłożenia tłumaczenia na jeden z języków.

Pomimo tych niedogodności, gdyby tłumaczenia były dostępne bardzo wcześnie, informacje o patentach byłyby bardziej dostępne w wielu językach europejskich. Dostawcy specjalistycznych usług związanych z tłumaczeniami również by zyskali, pod warunkiem zastosowania tak kosztownego w obsłudze patentu unijnego. Może się również okazać, że w niektórych językach nie ma wystarczającej liczby wyspecjalizowanych tłumaczy patentów.

5. PORÓWNANIE WARIANTÓW

Wariant pierwszy, chociaż wydaje się uproszczonym i opłacalnym rozwiązaniem, spowodowałby znaczne zmiany w stosunku do obecnego systemu Europejskiego Urzędu Patentowego, który zapewnia elastyczność w zakresie języków postępowania. Zmiana na system funkcjonujący wyłącznie w języku angielskim mogłaby sprawić, że większość zgłaszających (używających języka francuskiego lub niemieckiego), niechętnie składałaby zgłoszenie w sprawie patentu unijnego.

Wariant 2 byłby zatem bardziej odpowiedni, ponieważ utrzymuje on sprawny system językowy Europejskiego Urzędu Patentowego obowiązujący przed udzieleniem patentu. Atutami tego wariantu są ponadto opłacalność, uproszczenie i bezpieczeństwo prawne.

Pięcioletni system według wariantu 3 dawałby takie samo uproszczenie i bezpieczeństwo prawne jak wariant 2, ale z powodu wyższych bezpośrednich kosztów tłumaczenia byłby znacznie mniej opłacalny.

W związku z wymaganiem tłumaczenia zastrzeżeń na wszystkie języki urzędowe UE wariant 4 spowodowałby znaczne koszty finansowe i ryzyko dla użytkowników systemu. Nie zapewniałby on opłacalności, uproszczenia ani bezpieczeństwa prawnego.

6. MONITOROWANIE I OCENA

Patent unijny ma na celu poprawienie warunków dla innowacji w Europie. Działalność w zakresie innowacji jest mierzona za pomocą narzędzia INNO-Metrics, obejmującego europejską tablicę wyników innowacyjności i Eurobarometr. W ramach strategii „Europa 2020” zobowiązano się również do stworzenia wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji.

Patent unijny powinien istnieć równoległe z europejskim i krajowymi systemami patentowymi. Poziomy patentowania publikowane przez urzędy patentowe powinny być zatem monitorowane w celu zagwarantowania, że przedmiotowe warianty zaspokajają wszelkie potrzeby wynalazców, w szczególności w zakresie ustaleń dotyczących tłumaczeń.